

kteri bi zadeli deželno zalogo, ter ob enem naj bi se tudi z gospodom grajščakom dogovorilo o črtežu zakupne pogodbe, ter o vsem tem poročilo deželnemu odboru. Za izvedenca se je bil k tej komisiji sprosil g. Franjo Povše, voditelj in učitelj slovenskega oddelka na Goriški deželni kmetijski šoli, gosp. dr. Bleiweisa, kterega je služba ovirala, da ni mogel sam tje iti, nadomestoval je gosp. Murnik kot zastopnik deželnega odbora, zastopnik kmetijske družbe je bil g. dr. Razlag in za tehnika gosp. Franjo Witschel. Konec julija meseca letos so imenovani gospodje ogledovali posestvo gosp. pl. Langer-ja v Bršlinu. Sodba vseh se je strinjala v tem, da so tla tistih zemljišč, ktera bi dobila šola, vrlo dobra v razne namene kmetijskega nauka, a da ima Bršlin premalo travnikov ter da nima nič vinogradov; da bi poslopje v šolske namene potrebovalo zeló mnogo predelovanja in novega zidanja, kterim je tehnik 10.000 do 12.000 gold. stroškov prisodil, potem, ko mu je prof. Povše povedal, kakih in koliko prostorišč je treba. (Kon. prih.)

Zdravnišek stvari.

Domača zdravila pri kozah in mačuhu.

Iz spodnje Idrije 8. svečana. B. L.

Kužne bolezni: kozé in mačuh ste nam konec lanskega leta velik strah delale. Zdravnik na kmetih ni tako lahko pri rokah kakor v mestih, čeravno je dolžnost vsacega človeka, da pri zdravniku pomoči išče. Dokler pa ga ni, je treba ljudem vsaj pametno ravnati, da se kužna bolezen ne zatrosi in bolnik bolezni ne pohujša.

K nam na Karnice v spodnjo Idrijo sta bila dva drvarja iz Blegajše konec meseca maja kozé zanesla. Kmalu jih je bilo več bolnih. Ko mi to ljudje povedó, sem dal pri farni cerkvi dne 16. junija oklicati, naj se te kužne bolezni varujejo in naj takih bolnikov brez silne potrebe ne obiskujejo; kdor pa k njim mora, naj kakošne dišave v usta vzame, na priliko kakih 6 ali 8 brinovih jagod ali kake 3 ali 4 kaplje brinovega olja na žlici vode popije, ali pa kake 3 ali 4 kaplje tega olja na cukar kane in v usta vzame; tudi je dobro kalmež v ustih zvečiti, ko je pri bolniku, pa sline izpljuvati, ne jih požirati. — Kteri pri takih mrličih opraviti imajo, jih v trugo devljejo in pokopat nesó, naj tudi poprej tako storijo, usta naj si pa s facolom zavežejo, da manj slabega zraka v-se dobijo. — Kozavi bolniki morajo gorko, a ne prevroče in soparno imeti; v hiši mora biti dober zrak, vsak dan kake 2krat naj se izba z brinovimi koreninami pokadi, pa tako, da brinov les brez dima v izbi gorí. Bolnik ne sme kar nič na mrzli zrak iti ali kaj mrzlega zavžiti. Za pijačo je najbolja ječmenova voda, ki se večkrat na dan mlačna pije, nikoli mrzla.

V začetku meseca oktobra nas je obiskala še druga kužna bolezen, kteri pravijo mačuh (tifus). Pri hišah v spodnji Idriji in spodnji Kanomlji, kjer se vodi Idrijica in Kanomljica stekate, se je začela in ondi najhujše razsajala; po 2 ali 3 osebi na dan so zbolele. Ravno tako sem dal oklicati, kakor pri kozji bolezni. — Ko sem 15. dne v Idriji na véliki oštariji bil, me je vpričo več mož neka kmetica hudo oštela, rekši, zakaj da take reči dajem oklicavati, kar nič ni; kogar Bog hoče, ta umrje, drug pa ne, naj dela kar hoče! Nisem si mogel kaj, da ne bi bil neumni babici rekel: Bog ti bode pomagal, ako si sama pomagaš in storiš, kar je pametno. In kmalu je resnico mojih besed sama skusila. Častiljivi gosp. dr. Razpet iz Postojne so si hvalevredno pri-

zadeli in naše revne bolnike večkrat obiskovali. Zbolelo jih je bilo za mačuhom od 1. oktobra do konca decembra 68, umrlo 16, ozdravelo se jih je 52. Pomrli so le taki, ki so na ravnem pri vodi stanovali, s hribov še niso nobenega mrliča prinesli, akoravno tako v več hišah zbolijo. Iz tega se vidi, da je po hribih boljši zrak.

Mnogovrstne novice.

* *Prerokovanje o letošnji letini.* James Pudley, glasoviti Angleški naravoslovec, ki se tudi s prerokovanjem vremena pečá, napoveduje letošnjo letino tako le: Leto 1873. bo najrodovitnejše tekočega stoletja: žita na kupe, vina obilo in še več kakor 1834. leta. Zakaj da nimamo nič prave zime letos, prizadeva si dokazati s tem, da veliki viharji ekvatorski, ki so bili novembra in decembra meseca lani, so zapodili zimo čez morje. Mraza ne bode več; konec meseca svečana bodo že sadna drevesa cvetela. — Tako Angleški prerok. Ali je prerokoval to le za Angleško deželo ali tudi za druge, tega ne pove, a tudi glave ni zastavil, da bode tako.

* *Naglo smrt od čbele pičenega človeka* pripovedujejo Laški časniki. Neki Jožef K. Bruna v Kazali (na Sardinskem) je nedavno ogledoval svoje panjove; čbela ga piči in on pri tej piči omedlí. Ni se več zavedel in čez malo ur je bil mrtev. — Več ne povedó časniki, pa tudi tega ne, kaj so zdravniki našli v truplu raztešenega; morebiti je bil le mrtud, za kterim je po naključbi umrl pičeni, kajti če tudi so čbelni piki včasih nevarni, tako nagla smrt po njih vendar se ne dá lahko razumeti.

Naši dopisi.

Iz Dunaja 9. sveč. ☺ — Na Poljake v državnem zboru gleda zdaj ves svet, kako se bodo vedli nasproti direktnim volitvam. Časniki prinašajo različna poročila o klubovi seji 7. dne t. m. Eden pravi to, drugi drugo. **Prav gotovo** je to, kar Vam jaz povem. Klubova seja bila je res 7. t. m. Grof Goľuhovski je bil pričujoč ter je predlog stavil: naj Poljski klub zaradi direktnih volitev po njem z vlado v razgovor stopi. Ta predlog je bil enoglasno zavržen. Drug predlog je bil ta: naj se voli komisija, ki se z Goľuhovskim v pomenkovanje spusti zaradi direktnih volitev in pa zaradi koncesij, ki naj se dadó Galiciji, in ktera potem poroča klubu. Tudi ta predlog je bil enoglasno zavržen. — To je v vsem resnica. Iz tega vidite, da klub ne dopušča nikakoršne mešetarije niti z Goľuhovskim niti z ministerstvom o direktnih volitvah. Da so ustavoverci vsi zbegani, ker se jim štrana volilne reforme od vseh strani meša, to berete v njihovih listih. — Kar današnji „Wanderer“ piše o ministerski krizi, verjemite mi, ni s trte zvito. Morebiti vendar „post nubila Phoebus!“

Iz Gorice 8. febr. — Nemški časniki večkrat zaničljivo govorijo o ruski cenzuri, pripovedujejo, kako je ona to ali to vest pomazala z ominoznim črnolom in kažejo s prstom na „rusko kulturo“. Ebbene — Italijani gotovo veljajo za „kulturen narod“ — nad tem tudi Nemci ne dvomijo; — najhujši narodnjaki italijanski so, kakor skušnja uči, na mejah etnografičnega obsega. Tako so naši goriški mejači s priimki končujočimi se z „-ič“ najhujši italianissimi“. Tedaj bi šlo misliti, da se pri njih največ italijanske kulture nahaja. Pa poslušajte, kaj se je zgodilo te dni, prav za prav te noči! V gosposki ulici si je bil dal pred nekaj dnevi napraviti nek štacunar čisto slovensk napis

nad štacuno jedilnega in kolonialnega blaga. Danes zjutraj je našel vso tablo s črnilom pomazano! Še nek tukajšen ital. časnik si ne more kaj, da ne bi vpričo tega dogodka vskliknil: „Evviva il progresso!“ Isti list pravi, da je storila to „qualche mano gentile“ (kaka olikano-vljudna roka). Pred nekimi meseci smo videli na enak način pomazana nemška imena nekterih ulic. Kakor ni verjetno, da bi si bili Nemci sami to čast izkazali, tako tudi ne gre misliti, da bi bil kdo izmed njih slovenski napis počrnil. Atentat prihaja tedaj od ital. strani in brez dvoma od skrajne. To je pa prav tista, s katero nekteri naših slovenskih „liberalcev“ tako radi koketujejo. Da, da! Lah se spreobrne, kedar se — v jamo zvrne. — Jez nisem za to, da bi se našim Lahom, dokler nas pustijo v miru, strogo in surovo nasprotovalo, a pozabiti vendar ni treba starega reka: „Timeo Danaos...“ — In veste, s čim jih lahko najbolje poskusite: ali so nam res odkritosrečni politiški prijatli, kedar se nam približujejo, ali ne? Ponudite jim ta nasvet: Prej ali pozneje — recite jim — morate napraviti nove napise po voglih, nova uliška imena; naredite povsod zraven italijanskih tudi slovenska. Kakor mi, trdite tudi Vi, da nemška narodnost ni pri nas domača, nima toraj pri nas pravic; slovensko pa imate za drugo deželno narodnost; še celo to priznavate, da je imé Vašega in našega „mesta“ slovensko; pokažite to tudi v dejanji, napišite nam po uliških oglih tudi naša imena, potlej bomo res bratje. Pravičnost, dejanska pravičnost naj nas veže, a ne samo liberalizem na jeziku! — O tej priliki, ko o slovenskih napisih govorim, prihaja mi na misel neka druga prikazen, ktera — zdi se — ni še zbudila pozornosti niti med Lah, niti med našimi. Kaj pomeni to, da se — in prav na Travniku — nemške firme tako množé? Opazoval sem, da z nemškim časnikom se prikaže v Gorici vsakrat tudi ktera nemška štacuna. Poslednji čas se odlikujete dve judovski nemški prodajalnici. Je li to naključba? Marsikteri meni, da je ta prikazen v zvezi z nekterimi drugimi. Kdo ne bi vedel, kaj vse zlato in srebro — dandanes tudi papir — ne premore? — V tukajšnji čitalnici, pravijo, da je zdaj prav živo življenje. — Slišim, da bomo imeli tu tretjo tiskarnico; napraviti misli „filialo“ (moderna slovenščina!) „narodna tiskarna“, kakor jo ima v Mariboru. Ne gledé na to, kdo jo napravi, priznati se mora, da je tretja tiskarnica v Gorici — kakor zdaj reči stojé — potrebna; kajti sedanji dve ste neki z delom tako preobloženi, da, če pojde tako naprej — pa menimo, da ne pojde — ne bo mogoče več „mrtvaških naznanil“ domá tiskati dati. — Tiskarniški delalci goriški so napravili vzajemno pomočno društvo za bolne društvenike. — „Soča“ je vendar-le spravila nekaj udov skup pretekli četrtek, da je zborovala. Iz mesta ni bilo menda nobenega družabnika zraven (razen odbornikov). — Po gorah imamo sneg, v mestu nimamo nič mraza. Najčudniše je pa to, da v tem, ko je hotela pred nekimi dnevi tik do mesta burja (pa ne mrzla) vse vnesti, bilo je v Gorici tiho in toplo, kakor sploh to zimo.

Iz Šentjerneja na Dolenskem. — V „Novicah“ smo nedavno brali iz Ložkega potoka in iz Krašnje o ognji in hudobnem požigalcu. Nesreča tedaj nikoli ne miruje. Zavarovalna društva so v taci nesrečah velika dobrotá. Kdor ne zmore veliko, naj se vsaj za majhne zneske zavaruje pri banki „Sloveniji“ ter tako, ako ga nesreča zadene, vendar nekaj pomoči v prvi sili dobí. Ogromno veliko novcev pošiljamo iz dežele, ko bi vendar zdaj vsi ti denarji lahko v deželi ostali. Domoljubi naj bi tedaj ljudstvo v nemali, podučevali, naj se zavarujejo pri „Sloveniji“. — V našem kraji ljudje močno pristo-

pajo vkljub mnogim opoviram od nemčurske strani, in čem bolj jim bodo „Slovenijo“ odgovarjali, tem bolj bodo od družih zavarovalnic odstopali ter k domači pristopali. — Tudi mi dobimo telegrafno štacijo, ki bode iz Novomesta do Samobora segla; oklic se je dal že zarad telegrafnih stebrov. Lesa bode na Dolenskem tudi kmalu primanjkovalo, kajti sekira neusmiljeno poje; želeti bi bilo le takih gospodarjev, kakor je vrli mladi grajščak T— v naši fari. Le čudil sem se, kako se mu smilijo smreke. Dal je pa rad nekoliko lesa za potrebno stavbo in streho nove gasilnice, ktero je naš obče spoštovani narodnjak gosp. Janez Lušina, mlinar, posestnik in župan za spomin, da je gosp. nadvojvoda Albrecht skozi Šentjernej potoval, omislil in naročil. Ko smo neki popoldne pri kozarcu poštenega dolenca sedeli v prijazni družbi pri gosp. Zagorcu v gostilnici, kmalu smo nabrali za gasilnico lepe denarce; gosp. župan Lušina je rekel: jaz dam 10 gld., in obljubilo jih je še več po 10 in 5 gold., in nabralo se je od onega časa toliko, da smo že gosp. Samasi v Ljubljano poslali 200 gld., in naročili mu, jo do jeseni narediti. Drugi denar je pa že tudi pripravljen, da se bodo poplačali vsi stroški. Z združeno močjo se lahko veliko stori, in prav tako si lahko pošteni župani lep spominek stavijo. Imamo sicer še marsiktero drugo potrebo za šolo, učitelje, orglje itd., kar se sčasoma bo dalo vse izvršiti, če delamo složni in pametno.

Janez.

Iz Mokronoga 1. sveč. („Majne eren lost'n sogn.“) Ko so unidan „Novice“ povedale, da so tukajšnji nemčurji odpravili slovenski klic nočnega čuvaja, je župan Penca zbral naše kolovodje: Pungerčarja, Kličkota, Veibl na itd. pri znanem „Nemcu“ Pižmu in jim je bral dotični dopis. Kaj so sklenili v nemškem zboru, to mi ni znano; al to vem, da je Mokronožki čuvaj še zmiróm — nemec. Namesti da nemčurje take nepotrebne burke uganjajo s tujo kulturo, bi jim jaz nasvetoval, naj se raji poprimejo potrebnih del. Trška hiša vže razpada; bi li ne bilo bolje, gosp. župan in gosp. svetovalci Veibl, Kličner, Hatner, Sever itd., da bi podrtijo popravili? Bi li ne bilo bolje, da bi se skrbelo, da se skopajo jame ali sezidajo kanali vsaj od cerkve do znamenja sv. Janeza, ker voda o deževnih časih v hiše dere? Bi ne bilo bolje sezidati štirno za gradom v gornjem koncu, da bi vsaj po komolec debelem blatu ne gazili do studenca, za ktero kamen že mečkate leto in dan? Zato, nemčurčeki, skrbite, da se res kaj napravi v korist, v korist občini in trgu! Nočnemu čuvaju, ki mora v vaš rog tuliti, zapovedati, da se po noči nemško dere, s tem ne bode trška hiša bolja, ne štirna zidana, ne kupca blata manj, — pošteni Mokronožani pa se jezijo, ki se dobro spominjajo, kako prijeto jim je čuvaj Tilk uro pel slovenski. Zdaj se jim pa z „majne eren lost'n sogn“, der omer ist 12 ur šlogn“ še spanje moti! Pa še nekaj. Ob cestah so tudi še slovenski napisi, ki kažejo popotniku pota. Dajte še te izbrisati in Bismark vam gotovo pošlje kak prajzovsk križec, kterege dobí tudi gostilnica z napisom „zum Stern“ (če tudi je zmirom brez gostilničarja in gostov) in gostilnica „zur Krone“, kakor tudi „Ant. Pazmacht, Mannskleidermacher“. Povedite mi vendar: koliko nemškega vina so že iztočile te krčme in koliko nemških klobas že prodale, ali pa koliko francoskih frakov je pomeril že Pižmacht? Ali ni tedaj presmešno, dokler Mokronog stoji na kmetih Kranjske zemlje, ga presukovati v nemški „rajh“? Zato „majne eren lost'n sogn, der omer hat — pamet šlogn!“

Iz Bohinja 3. svečana. — Vsak kraj na Kranjskem ima kaj posebno zanimivega, da sloví po svetu. Tako se Notranjci hvalijo s svojo burjo Krašovsko, a tudi

njih žito je izvrstno, živina okusna in njih teran je zdrava pijača, priporočan ljudem, ki imajo oslabljen želodec; — Dolenci imajo raj slovenski, v katerem je sadje izvrstno in tudi trta rodovitna; al škoda, da je „dolce far niente“ ondi, kjer vince raste; zdaj pred pustom se sliši: „kume moj dragi, sad' se napij“, — na pomlad pa, ko okopujejo gorico in gospóška davke tirja, je pa žalostno videti, ko mejaši natihoma zalezujejo bogatine oderuhe, kateri posodijo polič slabega vina, da čez 3 mesece dobé vrnjene 3 poliče polne izbranega mošta nazaj; ali, kjer gospodar nima za vprego živine, tako denarni samopašnež prodá volička na rejo svojemu sosedu, — ceno postavita visoko — in ko na jesen v sejmu prodasta dalje rejenega vola, delita na pol skupnino. — Cbeloreja je na Dolenskem še pri pastirjih domá. — Gorenci se ponašajo, da imajo „visoče goré“, bistré studente in gladke cesté. Gore delajo prebivalce pogumne, svobodoljubne, pridne; bistra Sava čisti kri, zdravi urno telo in glava je iznajdljiva; priča so Vodnikove besede: „um Ti je dan — in ruda kupčija Tebe redé“. Ravne ceste in železnica je Trst — Odeso približala Triglavu; in tako je naravno mogoče, da Gorenci sploh so na Kranjskem premožni, ker si znajo sami pomagati. — Med Kamnikom in Kranjem je detelja Kranjska v dobrem imenu in gospodar prodá leto in dan po 5 do 10 centov semena; Vodičani so hvaljeni, oni sejejo že precej Rigajskega lanenega semena; Ločani so še sedaj dobri platnarji in živinorejci; z njih pridnimi rokami narejeno platno prodaja bogata hiša „Stalič nepoti“ v Trstu daleč po širocem morji jadra, in iz njihovih hlevov goveje meso je na bogatih mizah čislano; Stražani pri Kranji so sitarji znani tudi v Ameriki; naši Železnikarji, cvekarji iz Radoliške okolice štejejo na tavžente in gorenski plavži, cajnarice in podvalci izdelujejo železo, da daje dobrega kruha na stote stoternim ljudem. — Mi Bohinjci imamo pa nekaj posebnega, kar je zdaj razglasil naš planinski kraj daleč po učenem in obrtniškem svetu. Že naš Švicarski strašno-grozni Triglavski górski skupek v Juliških alpah — njega gošče in planine in rajska Bohinjska dolina s svojim jezerom, jezerci in „Savico“, vabi gospódo iz daljnih krajev. Iz Trsta in Zagreba, iz Dunaja in Moskve, iz Leipziga, Kolona in Londona so bili gospodje in gospé letos pri nas in se z nami veselili svojega življenja v sredi Božjih čudežev. Tudi prejšnja kraljica Španjska Izabela I. je iskala pri nas pribežališča. Še nekaj je v Bohinji, kar se ne dobí povsod, in to je naš „Bohajnit“, to je, čista glinica, iz ktere kemično fabricirajo sedanjo zlatneno lepotijo, aluminijum, natrum aluminatum in za ogenj trdno lončnino. Ta naš Bohajnit se vozi še zmirom v ptuje — na Sileško; škoda, da naši domači izvedeni možje ne ustanovijo fabrike, deželi v prid in čast. Naš dobri gosp. Janez Žan, kateri je že mnogo dobrega v prid Bohinjski poskrbel, bode na Dunajski razstavi razglasil naš Bohajnit, za ktereга razne sorte v kamnih in za vse iz njega mogoče fabrikate ima v najem vzeta 2 □ metra prostora. Pa tudi kmetijski družbi naši bodo v razstavo pridjani naši poljski in planinski pridelki: pšenica, rž, ječmen, Rigajski lan, ki raste na 3—4000 visoko ležečih planinah. Tudi Triglavske cvetlice in mahovje bodo se na Dunaji razkazovale; posebno skrbno pa pripravljajo naši „holcarji“ svojo lesenino, oglje in domačo hišno orodje, kar bode deželni gozdarski nadzornik gosp. Dimic vzel v svojo kolektivno gozdarsko razstavo.

Iz Cerknice. (Srčna zahvala.) Ne bi bil verjel, da v tako stranskem kotlu kakor je Čubar na Hrvaškem, bi mogel tako veselih ur doživeti, kakor sem jih doživel 2. dne t. m. zvečer v Čubranski čitalnici. Ne bom popisoval lepih deklamacij, ne graničarske godbe, ki je

izvrstno svirala, tudi ne dobre postrežbe in rodoljubnih napitnic; al zamolčati ne morem presrčne prijaznosti, ki se mi je skazovala kot vnanjemu gostu. Sprejmite tedaj vsi Čubranski in sosedni gospodje za prijateljski sprejem srčno zahvalo. Bog vas poživi predrage nam sosedne brate!

J. G.

Iz Motnika. Fr. S. *) — Vpeljanje treh novih zvonov v našo farno kapelico smo slovesno obhajali 19. dne u. m. s cerkveno slovesnostjo. Hvala preč. gosp. Jan. Štularju, župniku Vranskemu, in obema njim strežčima gospodoma; hvala pa še posebno našemu župniku, preč. gosp. Jan. Šustu za veliki njih trud, da smo dobili nove lepe zvonove. — 16. dne u. m. smo tudi v Motnik dobili ces. pošto. Dolgo smo je pričakovali; zdaj jo imamo. Poštar pa je še mladi, pa za vse dobro vneti gosp. Andrej Piskar; nadjati se tedaj smemo, da tudi ta opravila bode opravljal na prid okraja našega.

Iz Ljubljane. (Iz odborove seje družbe kmetijske 9. dne t. m.). Bral se je dopis sl. ministerstva kmetijstva od 20. dne u. m., v katerem se družbi naznanja, da ministerstvo pošlje za vinsko šolo na Slapu že zagotovljeno ustanovno podporo s 3000 gld. in pa letno podporo s 2000 gold. proti temu, da se šola začne letošnjo spomlad; — zarad podpore za kmetijsko šolo na Dolenskem pričakuje ministerstvo po sklepu deželnega zbora predrugačeni predlog; — za napravo vodnjaka v Semiču je poslalo družbi 400 gold., ostalih 1100 gld. za napravo kali v taci krajih, ki trpijo pomanjkanje vode, hoče ministerstvo dati, kedar mu družba kmetijska predloži dobro podprte predloge; odbor je sklenil razpisati razglas, ki ga najdejo bralci na prvi strani današnjega lista. — Ker so si naši kmetovalci že nad 140 mernikov Ruskega lanú naročili, se je sklenilo, ga brž naročiti v Vratislavi, g. Lasniku pa se je naročilo, naj gozdna semena, za ktera se je oglasilo že več kmetovalcev, brž naroči v Inspruku. — Seme svilnih črvičev se bode naročilo deloma v Gorici, deloma v Kopru. — Ko je bilo 28 novih udov sprejetih (iz Bohinja 15), se je obravnala zadeva o Dunajski véliki razstavi in je med drugim bil sklenjen sledeči dopis na vse gospode, od katerih družba pričakuje udeleštva pri tej razstavi; pismo se glasi tako-le:

Prečastiti gospod!

Vélika razstava Dunajska se bliža. Kmalu tedaj pride čas, da družba kmetijska izpolni zagotovilo, ki ga je dalo dotični komisiji, da v skupni nabiri razstavi pridelke Kranjske.

S tukajšnjim dopisom od 1. julija l. l. je podpisani centralni odbor se drznil, prositi Vas prijaznega sodelovanja pri tej nabiri, in je v onem dopisu rekel, če ne dobimo nobenega odgovora na ono vabilo, nam je to veselo poročstvo, da pošljete, kar koli boste le mogli.

Ker pa zdaj družba kmetijska mora že začeti sestavo nabranih pridelkov, zato Vas živo prosimo, da kakor hitro Vam je to mogoče, zadnji čas do 25. dne t. m. le-sem blagovolite poročati: kaj nam boste poslali v skupno razstavo, ob enem pa tudi naznaniti, kdaj da nam to pošljete v Ljubljano.

Centralnemu odboru se ne dozdeva potrebno, povdarjati tega, da o udeležbi pri véliki Dunajski razstavi ni samo zastavljena čast družbe kmetijske, temveč da je zastavljena čast domovine naše, in da zatega del

*) Ker preobloženi z gradivom za „Novice“ nismo mogli poslanega nam 21. dne u. m., o pravem času vzeti v naš list, zato posnamemo le na kratko dopis, ker marsikaj je zdaj že zastarelo.

bode vsak pravi domoljub si gotovo na vso moč prizadjal, da Kranja naša tako častno odlikuje se na tej veliki razstavi, kakor se je odlikovala v prejšnjih razstavah v Londonu, Parizu in Dunaji.

Po vsem tem nadja se podpisani odbor prav kmalu domoljubne rešitve tega dopisa.

Centralni odbor c. k. družbe kmetijske
v Ljubljani 10. svečana 1873.

Karol baron Wurzbach.

Dr. Jan. Bleiweis.

— (Na vrtu družbe kmetijske) v Ljubljani je na prodaj jako rodovitni in zdravi krompir sledečih 4 sort: velikanski Marmont, rumeni, pozni po 5 gold. cent, — Paterson okrogli plavi, zgodni, — Holstajnski rumeni zgodnji in pozni, cent po 3 gld. Tudi žlahna sadna drevesa vsake sorte, murve in divji kostanji se tukaj dobivajo po ceni. Za razpošiljatev se stroški zaračunijo mali. Naročila s poštnim povzajem sprejema

Fr. Šolmajer,

oskrbnik družbenega vrta.

Naročila na slamoreznice po 70, 80 do 108 gld. prejema

P. Skalè, tudi na vrtu družbinem.

— (Banka „Slovenija“), ktera je imela toliko nasprotnikov, tujih in domačih, da jo je vsakdo napadal, kdor je imel čas, napreduje v kljub vsem ničevim zaprekam izvrstno. — Iz dnevnega izkaza oddelka za ogenj namreč razvidimo, da je bilo do 2. dne u. m. izdanih 2990 polic. Neposrednja zavarovanja so obsegala 4 milijone in 740.074 gold., retrocedirana 3 milijone in 774.839 gold., skupaj 8 milijonov in 514.113 gold. Premija v gotovini znaša 36.937 gold. 35 kr., v menjicah 56.056 gld. 21 kr., skupaj 93.043 gld. 56 kr. Pozavarovalna premija znaša 21.549 gold. 75 kr.; storno 3216 gold. 86 krajc., tedaj ostaja čiste premije v gotovini in menjicah 68.276 gld. 95 kr. S tacim vspehom sme vsakdo biti zadovoljen; nobeno društvo ni imelo tako veselega začetka v kratkem času 4 mesecev in samo v enem oddelku zavarovanja, namreč v zavarovanji proti škodi ognja. — Ker je banka „Slovenija“ zdaj tudi zavarovanje na življenje začela, sme se nadejati še boljšega vspeha in to temveč, ker je organizacija že dovršena in samo na Slovenskem nastavljenih 250 obče čislanih in jako delalnih zastopnikov, ki vsaki v svojem krogu pomagajo širiti ta narodni zavod. — Na mnoga vprašanja o delnicah (akcijah) banke „Slovenije“ nam je danes prijetna prilika postreči in navesti dotične številke. Delnic je dosedaj podpisanih 3451, vplačanih pa 3269. Ker se je s početka nameravalo, izdati le 3000 delnic, se je kurs, kakor hitro je bilo omenjeno število doseženo, povzdignil na 100% (al pari) in se dobivajo delnice sedaj le še po 80 gold. in 40% vplačilu. Vverjeni smo pa, da bodo te delnice v kratkem še višjo ceno dobile. Po takem se morejo vsacemu, kdor hoče svoje denarje dobro naložiti, priporočati delnice banke „Slovenije“.

— (Katoliško društvo) ima svoj letni občni zbor 3. marca ob 6. uri zvečer. Dnevni red je: 1. Vvodni govor predsednikov. 2. Sporočilo tajnikovo. 3. Sporočilo tajnika dobrodelnega odseka. 4. Nasveti ali govori posamesnih udov, ki pa se morajo skrajni čas predsedniku naznaniti do 23. dne svečana. 5. Volitev odbora in pregledovalcev računa. 6. Konečni govor.

— V Dunajskem časniku „Wanderer“ je nedavno Gorišk dopisnik poslanca gosp. Černe-ta ostro prijel, zakaj da še zdaj ni se poslovil od državnega zbora. V istem listu dne 26. januarija mu odgovarja gosp. Černe tako-le: „Slavno vredništvo! Vaš velecenjeni časnik od 22. t. m. je razglasil dopis iz Gorice, kateri žali moje poštenje ter, oprt na neko pretirano nezaupnico, hoče s psovki in grozljivimi primorati moj izstop iz dr-

žavnega zbora. Prosim toraj sl. vredništvo za ljubav, da tudi tem le vrsticam odloči prostor v čestitim svojem listu. — Po Goriški kneževini (kteri zastopnik biti, ni ta pot prvokrat, da si v čast štejem) znano je sploh in gosp. dopisnik tudi to gotovo dobro vé, da oni nezaupnici naproti stoji zaupnica iste veljave. Za psovke in pretnje se ne menim, al kar se tiče moje časti, sodim jaz tako, da mi ravno skrb za-njo veleva ostati ter korist svoje dežele in svoje narodnosti, kolikor premorem, pospeševati s takim postopanjem, ktero se mi — kakor se stvari tako ali tako zasučejo — dozdeva potrebno in primerno, nadjaje se, še doživeti čas, da se bodo moji današnji nasprotniki svojega djanja sramovali“.

A. Černe.

„Novice“, ki so ob svojem času grajale to, da g. Černe o zasilni volilni postavi ni šel iste poti kakor naši poslanci, in katerim tudi ni po všeči bilo, da ni še zapustil državnega zbora, se vendar nikdar niso mogle udati žalostni misli, da bi bil gosp. Černe postal izdajica naroda slovenskega, ki je v državnem zboru že prejšnja leta in v lanski delegaciji v Peštu tako krepko zagovarjal narodne naše pravice in federalistično stališče. In da naše zaupanje v gosp. Černeta ni bilo na pesek zidano, to kažejo nam zadnje vrstice njegovega pisma, ki smo ga ravnokar omenili, v katerih — na naše in vseh rodoljubov veselje — moremo gotovo brati to, da gosp. Černe bode še pred glasovanjem o „direktnih volitvah“ zapustil zbornico in tako zopet ves stopil v tabor naš, v katerem tako veljavnega moža nismo nikoli radi pogrešali.

— Kar je po izgledu na Českem bilo pričakovati, zgodilo se je tudi na Kranjskem. C. k. deželno predsedstvo je 4. dne t. m. oklicalo v „Laib. Zeitg.“ ostro prepoved, da se od društva „Slovenije“ na presvitlega cesarja sklenjena prošnja ne sme raznašati in za nabiro podpisov ne razpolagati v javnih prostorih: v krčmah, kavarnah, štacunah, šolah itd.; prestopke te prepovedi se bode kot demonstrativno djanje, s katerim se hoče kazati zamrza do vlade, kaznoval po §. 11. ces. ukaza od 20. aprila 1854. leta. — Skoro ob enem je bil prepovedan tudi neki tabor v čitalnični gostilnici, ki so ga hoteli napraviti gospodje dr. Zarnik, dr. Vošnjak in Jurčič v razgovor o direktnih volitvah. „Slov. Nar.“, ki je te dve prepovedi pretresal, je bil v prepoved djan. — Po takem vse do pičice tako kakor na Českem.

Ko smo v časih Giskrovega ministerstva svobodno tabore napravljali, so se nemškutarji naši v „Tagblattu“ in „Pressah“ strašansko norca delali iz naših taborov, češ, da „samo babe in pa otroci“ se udeležujejo taborov. Če je to res — in se ve da — kar „Tagbl.“ pravi, to je zmirom čista resnica! — kako to, da sl. deželno predsedstvo ni dovolilo tacega po „Tagblattovih“ besedah „otročjega“ veselja sedaj pod ministerstvom Auerspergovim? — Kar pa se tiče prepovedi raznašanja in razpolaganja prošnje do presvitlega cesarja za odvrnitev direktnih volitev, je to resnica, da ona ne prepoveduje podpisov po družih potih, ki niso očitni in da se po takem brez ovire lahko na tisoče nabere podpisov in Njegovemu Veličanstvu pošlje, kar se že tudi godi, al vendar ne moremo si kaj, da ne bi vprašali: ali pač v ustavni državi, za ktero se v eno mer proglašajo naša ljuba Avstrija že od leta 1860. in v kateri imamo cesarsko postavu svobodnega združevanja in svobodo prošinj, se sklada z vsem tem ona aprilska ordonanca iz časov Bachovega absolutizma od leta 1854.?! In volilna reforma ni še dandanes postava, in vprašanje je še: ali bo kedaj, a vendar se že žuga s kaznijo, kdor ne poklekne pred snovo njeno, kakor da bi v ustavni državi ne

smel nihče drugih misel biti nego je vlada? Če sedanji ministri hodijo do Njegovega Veličanstva, da bi jim dovolil prinesiti volilno reformo v državni zbor, zakaj ne bi smela ljudstva svojega Gospoda prositi, da ne žele te reforme? Po celem svetu pomeni ustavna vlada (konstitucionalizem) tudi sovladanje ljudstva, to je, kritiko in kontrolo od strani ljudstva, katero ni nepostavno, dokler se giblje v postavnih mejah. Da je sl. predsedstvo prepovedalo javno podpisovanje peticije, je s tem prav kazalo, da je prepričano, da dobi ona prošnja povsod podpisov obilo, in prav v tej prepovedi leži glasnejši dokaz mišljenja naroda našega, kakor v celih kupih podpisanih prošinj. In če na posled vzamemo „Tagblattove“ liste iz časa Hohenwartovega ministerstva, tedaj tudi vlade cesarske, v roke in beremo, kako divje so v zborih takrat zoper vlado kričali in v svojem listu pisali konstitucionalci Ljubljanski — brez šibe §. 11. ukaza 1854., prašati mora pač po vsem tem vsak: ali se je mar tudi ustava naša tako prekucnila kakor letošnja zima, da ni une, ne te? Kaj neki bodo zgodovinarji rekli, ko bodo čez leta pisali zgodovino „svobodne Avstrije“ iz leta 1872. in 1873.!

— (Osoda prošnje.) Vredništvu je došlo sledeče pismo, ki ga je c. k. okrajni glavar razposlal županom svojega okraja: „Občinskemu glavarju v . . . Po enim naznanilu bo poskušano za prošnjo, katero je politično društvo „Slovenija“ zoper volitna prenareja in zoper sedanjo vladarstvo do c. kr. Veličanstva namenilo, podpisati po celi deželi Kranjski nabirati. Samo od sebe se zastopi, da jest k temu početju ne morem mirno gledati, torej ojstro prepovem in z kaznijo žugam, da se ne smejo v te zadev podpisi ne po hišah, ne gostilnicah in ne v šolah alj drugih javnih sobah nabirati. Za tega voljo zapovem občinskemu glavarju pod kaznijo §. 98. občinskega reda ojstro paziti, da se omenjeni podpisi nikjer ne bodo nabirali in da se listi za podpise po občini ne bodo prenašali, katere ima glavar ako jih zasledi brez vsiga pregovara preč vzeti in men poslati z naznanilom, kedo da jih je okrog nosil alj izdal, da se zamore kaznovati. Upam od vdanosti občinskega glavarja do c. k. Veličanstva in njihove deržavne vlade, da bo pri tem nepristransko ojstro in vestno se obnašal, in mu ukažem, mi berš poročiti, ako o te zadev kaz pozve.

V Kočevji 4. svečana 1873.

C. k. okrajni glavar: Fladung l. r.“

Na stran pustivši vse drugo ne moremo razumeti tega, kako da se prepoved ta vjema s §. 98. občinskega reda in kako da se posvečena oseba Njegovega Veličanstva pritikuje opominu, ker v celi prošnji od konca do kraja veje tako čisti duh zveste udanosti do presvitlega cesarja?

— (Naši državni poslanci) so skupaj podpisali in poslali predsedniku državnega zbora pismo, v katerem na kratko pa temeljito izrekajo, zakaj da ne gredó v ta državni zbor.

— (Gospod Luka Svetec), tudi prepričan, da „ni dobro, če je človek samec“, se je pretekli pondeljek oženil z mlado deklico svojega notarskega okraja v Litiji.

— (Čas reklamacij ali pritožeb) je le še do sobote, to je 15. dne t. m., če je kdo izpuščen ali ni v pravo vrsto vpisan v imeniku volilcev za mestni odbor. Naj tedaj nihče ne zanemari ogledati imenik pri magistratu.

— („Lumpaci-Vagabund“) — predstava dramatičnega društva v nedeljo — je napolnil gledališče čez in čez; smeha je bilo brez konca in kraja, za kojega sta posebno skrbela gospoda Kajzel in Nolli.

— (Devetnajsta slovenska predstava dram. društva) v deželnem gledališču bo v pondeljek 17. februarja. Predstavljali se bodete dve novi igri, namreč: „Doktor in frizér“, burka s petjem v 2 dejanjih, in opereta „Dokler ni pravega“, od znanega skladatelja priljubljene operete „Skrivnost ljubezni“ F. Gumberta. Obe igri je poslovenil g. Alešovec.

— (Vabilo družbenikom „Slovenije“.) Jutri, v četrtek, zvečer ob 7. uri, ima politično društvo „Slovenija“ občni zbor; na dnevnem redu so: volitve za trgovsko in obrtnijsko zbornico na Kranjskem. Gospodje udje se vabijo k obilni udeležbi tega zbora.

Odbor.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. — Zopet je žalostna dogodba zadela cesarsko rodovino: presvitla cesarica Karolina Augusta, vdova rajnega cesarja Franca I., je umrla v 82. letu svoje starosti! Neskončno dobrotljiva je bila siromakom, cerkvam in šolam.

— Da ni prave sloge več med ministri, to se je očitno pokazalo v finančnem odseku drž. zbora; da pa je ministerstvo Taaffe ali Goluhovski že tako blizo, kakor nekteri časniki mislijo, ni verjetno.

— Državni zbor bode kmalu sklenil povikšanje plače cesarskim uradnikom. Po vladni predlogi je 23.445 uradnikov, ki dozday vživajo plačo s 22 milijoni in 303.063 gold., poleg njih je 1379 praktikantov s plačo 432.700 gold. Po vladni predlogi se ima plača uradnikov povikšati za 3 milijone in 224.234 gold., pripomočkov (adjutov) pa za 184.700 gold., skupaj tedaj za 3 milijone in 403.934 gold. Zraven tega povikšanja stalne plače pa znaša še opravilnina (Funktionszulagen) za prve 4 vrste uradnikov 82.500 gold. več kakor dozday, petletnice pa 5 milijonov in 859.750 gold. — Cesarskih služabnikov je 15.507, kateri skupaj dobivajo plačo s 5 milijoni in 406.382 gold. Na 25 odstotkov povikšana plača znaša 1 milijon in 351.595 gold. Ker pa stancvina uradnikov na Dunaji, Trstu in druge krajne priklade po novi uredbi odpadejo, znaša celi znesek uradnikom in služabnikom povikšane plače 9 milijonov in 601.941 gold.

— Tudi Tirolski državni poslanci in poslanec Zgornje Avstrije so poslali predsedstvu državnega zbora pisma, v katerih razlagajo, zakaj da ne gredó v ta državni zbor.

— Na Českem in Moravskem kakor po Slovenskem, pa tudi po nemškem Koroškem (in celó na Dunaji demokratična društva) podpisujejo prošnjo zoper volilno reformo. Toliko nasprotja pač ni bilo še nikoli zoper nobeno nameravano postavo — živ dokaz, da se ogromna večina ljudstev Avstrijskih boji škode po njih.

Listnica vredništva. Gosp. M. K. v O. Dopis smo položili na stran, ker bi sicer za Vašem dopisu prišel drug, in tako ne bi bilo niti konca ne kraja. Vsak je enkrat govoril; bralci imajo priliko, da sodijo sami, čigavo je prav. Povsod je nekaj resnice.

Žitna cena

v Ljubljani 8. februarja 1873.

Vagán (Metzen) v novem denarji: pšenice domače 6 fl. 20. — banaške 7 fl. 10. — turšice 3 fl. 60. — soršice 4 fl. 20. — rži 3 fl. 90. — ječmena 2 fl. 90. — prosa 3 fl. —. — ajde 3 fl. 10. — ovsu 1 fl. 90. — Krompir 1 fl. 90.